

Hindistan 1990'lı yıllardan itibaren dışa açılma politikaları ile ciddi ekonomik atılım yapmış ve satın alma gücü paritesi ile dünyanın üçüncü büyük ekonomisi haline gelmiştir. Hızlı nüfus artışı ile önümüzdeki yıllarda Çin'i geride bırakarak birinciliğe oturacak gibi gözükmektedir. Hindistan'ın hızla artan nüfusu, ekonomik dinamizmi ve gelişen dış ekonomik ilişkileri dış politikada yeni arayışlara yol açmıştır.

Doğu Asya'nın yükselişi, Hindistan'ın dikkatinden kaçmamış ve 1990'lardan itibaren bir doğuya

yöneliş politikası başlamıştır. Amerika ile ilişkilere önem verilmiş, yakın çevrede Hindistan'ın çıkarlarını konsolide edecek politikalar izlenmiştir. Hindistan'ın Doğu Asya yönelimi Çin bariyeri ile karşılaşmış, Doğu Asya ülkeleri, Japonya, Güney Kore ve Avustralya ile denge ittifakları kurulmuştur. ASEAN içi denge ise Amerika ile geliştirilen ilişkilere teslim edilmiştir. Doğu Asya politikası, Hindistan dış politikasında realist bir eğilimin yerleşmekte olduğunun göstergesidir.

Hindistan'ın geleneksel dış politikası, Nehru'ya atfedilen liberal kurumsalcı bir yaklaşıma sahiptir.

Bu politika, uluslararası hukuk, örgütler, meşruiyet, tarafsızlık ve müdahale karşıtlığı üzerinden dış politikada dengeyi hedefler. Bu politikayı her ne kadar Soğuk Savaş şartlarında bir üçüncü yol arayışı olarak görenler olsa da Hindistan'da yeni dönemde bu politikanın hala geçerli olduğu, geniş bir kesimin savunduğu bir düşüncedir.

Dış politikada Nehru çizgisi ile realist yaklaşım arasında iç politikadan yansıyan Hindistan demokrasisinin nasıl şekilleneceği üzerinden bir etki de vardır. Son yıllarda Batı demokrasisi ile aynı çerçeveye oturmayla, geleneksel çok kültürlü

HİNDİSTAN'IN ARAP BAHARI POLİTİKASI

Arap Baharı'nın ilk döneminde Hindistan'da Arap ülkelerindeki halkların onur ve haklar mücadelesine destek olunması yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Ancak Hindistan yönetimi, Arap Baharı sürecinde daha önceki temkinli politikasına devam etmiş, halklar ve devlet yönetimleri karşısında mesafesini korumuş, yönetimler ile iyi ilişkiler kurmuş, önemli gelişmelere gecikmeli ve düşük profilli tepkiler vermiştir.

Bülent ARAS

muğlaklık ile demokrasinin tesis edileceğini düşünenler arasında bir gerilim vardır. Gelenekselciler için aslında dış politika ve kurumları çok fazla önem taşımazken, diğer düşünce çizgisi dış politika ve Hindistan'da demokrasi arasında doğrudan bir ilgi kurmaktadır.

Batı Asya ve Basra/Arap Körfezi

Coğrafya ve iktidar ilişkisini deşifre eder şekilde Hindistan dış politikasında Avrupa merkezci yaklaşımın 'Ortadoğu ve Kuzey Afrika' olarak kurguladığı bölgeye, 'Batı Asya' denmektedir. Hindistan'ın

tarihi olarak Körfez bölgesi ile ilişkileri vardır. Hindistan için Batı Asya doğal kaynaklar, dış ticaret, askeri ihtiyaçlar ve işçi gelirleri bakımından önemli bir coğrafyadır. Hindistan'ın dış ticarete kazandığı ivme, Batı Asya'nın önemini artırmış, dış politikada önem arz eden bir konuma taşımıştır.

Hindistan'ın Batı Asya politikasında iki kritik denge olagelmiştir, özellikle 1990'lı yıllardan günümüze uzanan süreçte. Bu kritik dengeler, Soğuk Savaş sonrası dönemde Hindistan dış politikasının yaşadığı dönüşümün ipuçlarını taşımaktadır. İlk denge, silah teknolojisi

alanında işbirliği yaptığı İsrail ile geliştirdiği ilişkileri ile Arap ülkeleri ile tarihsel irtibatı koruma çabası üzerinde tesis edilmeye çalışılmaktadır. Hindistan, bu anlamda İsrail'in Arap olmayan çevre ülkeleri ile ilişkilerini geliştirme stratejisi içinde önemliyken, Hindistan için İsrail ile ilişkiler sofistike silah teknolojilerine ulaşmanın kolay bir yolu haline gelmiştir. Hindistan ile ilişkilerin, Arap komşuları ile barışı sağlayamayan İsrail'e alternatif bir alan açtığı görülmektedir. İkinci denge ise İran ve Suudi Arabistan arasındaki rekabetten çekinme ve her ikisi ile de iyi ilişkiler kurma

stratejisi ile ilgilidir. İran ve Suudi Arabistan arasındaki bölgesel nüfuz mücadelesi, Hindistan'ın bölgesel çıkarları açısından taraf tutması durumunda yıkıcı tesir yapabilecek düzeyde bir tehdittir.

Hindistan'ın Batı Asya politikası geleneksel dış politikası ile yürütülmüş, tarafsızlık, içişlerine müdahale etmeme ve kendi çıkarlarına odaklanmayı esas almıştır. Hindistan'ın ekonomik çıkarları, çok sayıda vatandaşının bölgede işçi olarak çalışması ve doğal kaynaklara güvenli ulaşım ihtiyacı, tarafsızlık politikasını gerekli kılmıştır. Hindistan'ın 1990'lı yılların başından 2000'li yılların ilk on yılının sonuna kadar Batı Asya'da çıkarlarını gözetebildiği, ikili ilişkileri iyi düzeyde tuttuğu ve ticaret hacmini istediği düzeye çıkarabildiği gözlenmektedir.

Arap Baharının Etkisi

2010 yılı sonunda Tunus'ta bir gencin kendini canlı ateşe vermesi ile tetiklenen Arap Baharı, kısa sürede tüm bölgede otoriter yönetimlere karşı halkın direnişini şekillendiren bir kolektif bilincin kıyasıya mücadelesine dönüştü. Bazı ülkelerde otoriter liderler yerlerini halkların seçtiği yeni yönetimlere bıraktılar. Kısa sürede kolektif bilincin dönüştürücü gücü tüm coğrafyaya yayıldı. Ancak otoriter devlet yapıları karşı devrimci bir dalgayı başlatmakta gecikmediler. Dönüştüğü düşünülen ülkelerde siyasi mücadeleler, askeri darbeler, yönetime el koymalar gerçekleşirken, bazı ülkelerde iç savaş ortamı ortaya çıktı. Devlet-dışı yapılar, radikal örgütlenmeler daha önce olmadığı kadar güç kazandılar. Bölgenin siyasi yapısının değiştiği, jeopolitik ortamın yeniden şekillendiği, bölgesel

sistemin erozyona uğradığı, bölge devletlerinin meşruiyet krizine uğradığı bir dönem yaşanıyor.

Hindistan'ın öncelikleri olan enerjiye erişim, vatandaşlarının güvenliği ve ticari ilişkilerin korunması, daha önceki dönemlere göre daha zor hedefler haline gelmiştir. Arap Baharının ilk döneminde Hindistan'da Arap ülkelerindeki halkların onur ve haklar mücadelesine destek olunması yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Ancak Hindistan yönetimi, Arap Baharı sürecinde daha önceki temkinli politikasına devam etmiş, halklar ve devlet yönetimleri karşısında mesafesini korumuş, yönetimler ile iyi ilişkiler kurmuş, önemli gelişmelere gecikmeli ve düşük profilli tepkiler vermiştir.

Hindistan'ın Arap Baharı gelişmelerinde devlet olarak verdiği tepkiler, Hint vatandaşlarının yoğun yaşadığı ülkelerle sınırlı kalmıştır. Örneğin, Tunus'ta yaşanan gelişmelere herhangi bir yorum yapılmazken, Mısır'da Hüsnü Mübarek yönetiminin devrilmesi ve yerine Müslüman Kardeşler'den Muhammed Mursi'nin geçmesine ve ardından General Sisi darbesine gecikmeli tepkiler verilmiştir. Mısır'da yaşayan Hintli nüfusun önemli bir etken olduğu, toplumsal barış ve güvenlik içerikli mesajlardan anlaşılmaktadır. Suudi Arabistan'ı karşısına almamak, Yeni Delhi için bir öncelik olarak ortaya çıkıyor. Bahreyn'e müdahale konusu hiç işlenmemiş, Bahreyn yönetimi ile üst düzey ziyarette dahi yorum yapılmamıştır. Hindistan için Arap Baharı ülkelerinde yaşayan vatandaşlarının güvenliği dış politikasında belirleyici bir faktördür. Örneğin, Libya'dan vatandaşlarının tahliyesi yönünde ciddi çaba harcamıştır.

Ancak Hindistan'ın vatandaşlarının geri dönüşü konusunda hayati tehdit olmayan durumlarda çok da cesaretlendirici bir pozisyonda olmadığı gözlenmektedir. Burada önemli bir faktör 2013 yılında 64 milyar dolara ulaşan işçi geliri ve sayıları yüz binleri aşan insanların geri dönüşte oluşturabilecekleri problemlerdir.

Libya ve Suriye Baskısı

Hindistan Libya ve Suriye ile ilgili 2011-2012 dönemi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BM-GK) geçici üyeliği sebebiyle yoğun gündemin baskısı altında kalmıştır. Libya'ya müdahale ve Suriye ile ilgili BMGK kararları, Hindistan'ın tarafsızlık politikası yürütmesini zorlaştırmış, pozisyon almak zorunda bırakmıştır. Libya'da BM-GK kararlarında lehte oy kullanmasına karşılık, Libya'da yaşanan gelişmelerle aynı kararlılığı Suriye konusunda göstermekten imtina etmiştir. Libya'ya silah ambargosu, uluslararası yaptırımlar ve Kaddafi'nin Uluslararası Ceza Mahkemesine sevkini öngören 1970 no.lu BMGK kararını desteklemiştir. Libya'da uçuşa yasaklı bölge ve askeri müdahale öngören 1973 no.lu BMGK kararında çekimser oy kullanmıştır. Sonuç itibarıyla Hindistan'ın tavrının Libya'ya BMGK kararına dayalı silahlı müdahaleye yeşil ışık yaktığı gözlenmektedir. Libya'ya müdahaleyi takip eden dönemde yeni yönetimin yapılandırılması ve ülkenin kontrolünü eline almasını sağlayan kararlar lehine oy kullanmıştır.

Hindistan, Suriye ile ilgili Esad yönetiminin protestoculara şiddet uygulamasını kınayan 2011/612 sayılı BMGK kararına çekimser kalmıştır. Çin ve Rusya bu kararı

veto etmiştir. 2012/77 sayılı Suriye’de rejim şiddetine karşı BMGK kararına Hindistan lehte oy kullanmıştır. Rusya ve Çin bu kararı da veto etmiştir. Önceki kararda çekimser kalınmasının sebebinin muhalif grupların şiddet eylemlerinden bahsetmemesi olduğu söylenmiştir. Libya ve Suriye örneklerinde BMGK geçici üyeliğinin sağladığı görünürlük ve Hindistan basınında sıkça çıkan Amerika etkisi sebepleri ile Yeni Delhi pozisyon almak, çatışmalara müdahil politikalara taraf olmak, geleneksel denge siyasetinden bazı durumlar da vazgeçmek zorunda kalmıştır.

Hindistan’ın Batı Asya’daki çıkar önceliklerine bakılınca enerji kaynaklarına ulaşım, dış ticaret ve bölgedeki vatandaşların güvenliği açısından Arap Baharı sürecinde bir kayıp yaşamamıştır. Bölgesel denklemde prestij kaybetmeyen, mevzilerini koruyan, yeni ve eski aktörlerle ilişkiler geliştirebilen bir dış politika yürütmektedir. Hindistan’ın Batı Asya politikası, Nehru çizgisindeki geleneksel tarafsızlık ve iç işlerine karışmama ilkeleri ile belirlenmektedir. Ancak Hindistan’ın BMGK geçici üyeliği bu çizgiden ayrılmasına, Batı yanlısı, realist bir politikaya sapmasına yol

açmıştır. Hindistan’ın Arap Baharı’nda -Japonya gibi ülkeler rehine krizleri ve savaşa katılma, Asya Müslüman ülkeleri riski minimize etme, Çin ve Rusya prestij erozyonu, Amerika, Türkiye gibi aktörler mevzi kaybı ile uğraşırken -bir üçüncü yolu bulma yolunda olduğu söylenebilir. Üçüncü yolu bulması, yaklaşım olarak realist ve Nehru çizgisini barıştıran ikilemleri aşması ve operasyonel anlamda alanda çıkarlarını korumasına bağlı olacaktır. Son dört yılın muhasebesi yapıldığında Hindistan, Batı Asya’da böylesi bir role en yakın ülkedir. ○

Tablo 1. Hindistan’ın Batı Asya-KİK ülkeleri Dış Ticareti (Milyar Dolar)

	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015 (Nisan-Eylül)
İthalat	74.915	102.181	108.092	101.799	48.285
İhracat	42.476	45.360	51.053	48.221	26.634
Toplam	117.391	147.542	159.145	150.020	74.920

Kaynak: *Government of India, Ministry of Commerce & Industry, Department of Commerce*

Tablo 2: Batı Asya-KİK Ülkelerinde Yaşayan Hindistan Nüfusu (Mayıs 2012)

Ülke	Hintli Sayısı	Ülke	Hintli Sayısı
Cezayir	450	Libya	15,000
Bahreyn	350,000	Fas	300
Mısır	3,600	Umman	718,642
İran	4,200	Katar	500,000
Irak	9,000	Suudi Arabistan	1,789,000
İsrail	78,000	Suriye	650
Ürdün	7,000	Tunus	199
Kuveyt	579,390	Birleşik Arap Emirlikleri	1,750,000
Lübnan	10,000	Yemen	111,000

Kaynak: *The Ministry of Overseas Indian Affairs, [http://moia.gov.in/writereaddata/pdf/NRISPIOS-Data\(15-06-12\)new.pdf](http://moia.gov.in/writereaddata/pdf/NRISPIOS-Data(15-06-12)new.pdf)*

Prof. Dr., Sabancı Üniversitesi ve Wilson Center.